OŚRODEK DOKUMENTACJI ZABYTKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 11521

1. Obiekt
KOŚCIÓŁ KLASZTORNY BERNARDYNÓW, OB. KLASZTORNY SS. NAZARETANEK P.W. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOŁA

1Ho1/1

2. Czas powstania
1660-1680, ok. 1709 do 1741 r.

3. Miejscowość
WIELKOPOLSKIE
OSTRZESZÓW

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

Fot. 1

Fot. 2

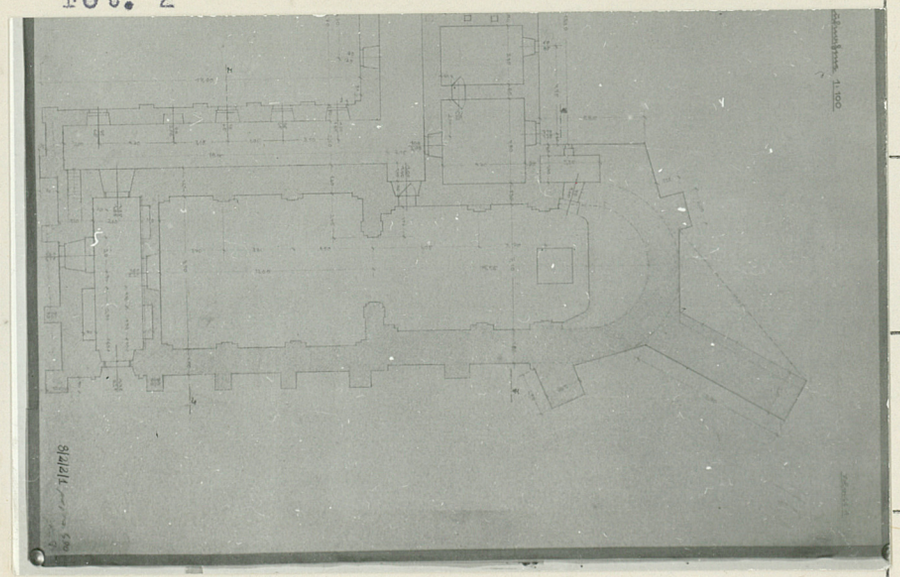

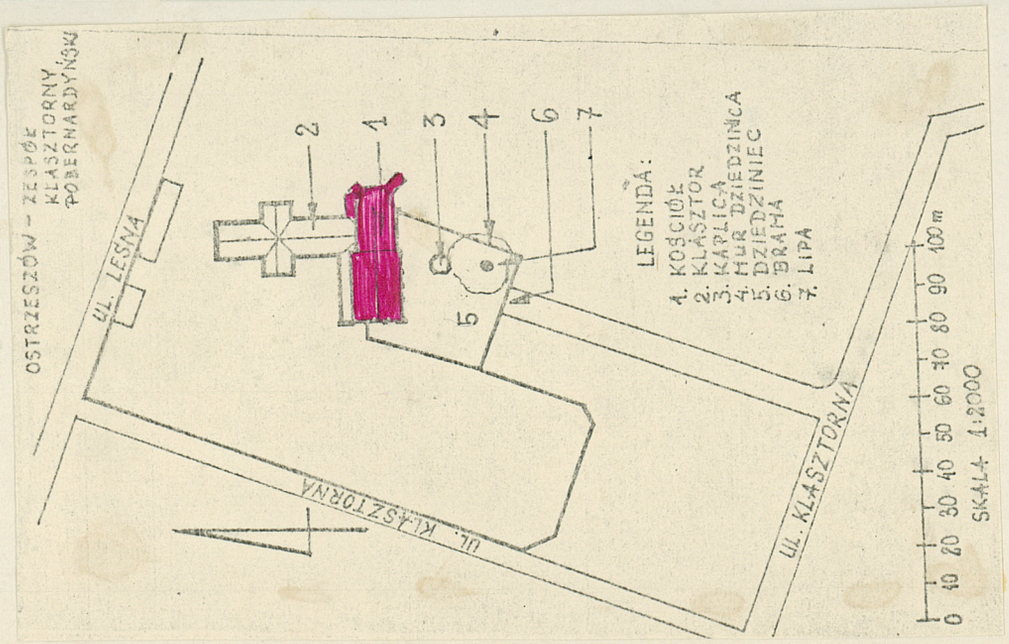

Aleksander Konieczny
autor zdjęć Łucja Gajda
data wykonania X. 1980
miejsce przechowywania negatywów
WKZ Kalisz

4. Adres
63-500 Ostrzeszów
ul. Leśna 5
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo kaliskie
gmina Ostrzeszów

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Schildberg

7. Przynależność administracyjna przed 1.VI.1975 r.
województwo poznańskie
powiat Ostrzeszów

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres
Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu
ul. Leśna 5, 63-500 Ostrzeszów

10. Rejestr zabytków
Nr ~~A/44-10-73/3/94~~ 823/Wlkp/A
data ~~25.XI.1932~~ 7.07.1954 r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

I etap - budowa prezbiterium 1660-1680
1660 r.- rozpoczęcie budowy kościoła, 1673 r.- budowa jeszcze trwała /Tomasz Karsznicki ówczesny kasztelan ostrzeszowski nadał klasztorowi liczne legaty w tym "drewno na budowę"/.
1680 r. - zapewne ukończenie budowy kościoła, bo w dniu św.Jadwigi, czyli 15.10.1680 r. kardynał bp wrocławski konsekrował nowo wybudowany kościół p.w. NMP,Michała Archanioła i św.Franciszka.Budowla ta w planie odpowiadała ob. istniejącemu prezbiterium /na podstawie oględzin murów - ściana szczytowa zamykająca prezbiterium/.

II etap - budowa nawy ok. 1709 do 1741
Nie wiadomo,kiedy rozpoczęto bud.nawy 1709 r.- budowa już zapewne trwała /bo Rafał z Osin Wężyk "też" dał na budowę "pro struktura"/.W przybliżeniu nawa mogła być ukończona w r.1715 /bo wtedy jest fundacja ołtarza,czyli kościół już musiał być gotowy/, lub w r.1717 /bo wtedy do konwentu ostrzeszowskiego przeniesiono dom rekolekcyjny dla zakonników z Górki pod Łobżenicą/, a najpóźniej w 1722 r./bo wtedy Aleksander Szembek ufundował ołtarz św.Józefa. Następujące w l. 1726-1729 liczne drobne fundacje wyposażenia świadczą o pełnym użytkowaniu kościoła.Kościół był przesklepiony.Źródła nie podają daty katastrofy budowlanej,ale na podstawie zachowanych śladów /fot.11/ wiadomo, że nad nawą zawaliło się sklepienie, a pośrednio z źródeł można wnioskować, że nastąpiło to przed dn. 21.08.1730 r.
1734 r.- jeszcze brak sklepienia w nawie. W l.1730-1741 prace przy odbudowie kościoła trwały /bo Hiacynty Świątkiewicz gwardian w 1741 r.- jest określany trzecim kolejnym gwardianem, który ukończył wznoszenie kościoła od fundamentów/. Robót nie ukończono nie ze wzgl. finansowych /1734 r. konwent

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach wnętrze wyposażenie, instalacje)

1. SYTUACJA. Orientowany kościół położony jest pomiędzy przylegającymi do niego: od południa dziedzińcem i od północy klasztorem.
2. MATERIAŁ. Ściany murowane z cegły, w wątku blokowym, na zaprawie wapiennej, otynkowane. Mury obwodowe podziemi kościoła z dużych kamieni polnych. Cegła ceramiczna, dużych i różnych rozmiarów: o dł. od 28 do 30cm, szer. 13-14 cm, i wys. od 7,5 do 10 cm. Elementy członowania ścian wewnątrz kościoła wyciągnięte w tynku. Sklepienia. Wnętrze kościoła sklepione jest założonymi na łuku półpełnym sklepieniami kolebkowymi z lunetami, na stosunkowo płaskich gurtach; półkoliste zamknięcie prezbiterium zasklepione hemisferycznie z 3 lunetami. Dolna część przestrzeni zaołtarzowej przesklepiona sklepieniem odcinkowym założonym na wąskim wycinku kolebki poprzecznie ustawion względem osi wzdłużnej kościoła. Kruchta - sklepienie kolebkowe z 3 parami stykających się dziobami lunet. Podziemia kościoła sklepione są: wschodnia część podprezbiterialna - szeroka kolebka schodząca bezpośrednio do poziomu posadzki i pod półkolistym zamknięciem przechodząca w sklepienie hemisferyczne; korytarz w zachodniej części podprezbiterialnej - kolebka założona na łuku półpełnym, stanowiąca 1/3 ogólnej wys. tej przestrzeni; zachodnia część podziemi /pod nawą/ sklepiona czterema poprzecznie względem wejścia założonymi kolebkami, każda z 3 parami małych lunet i wsparta na dwóch grubych filarach z każdej strony - przez co tworzy się jak gdyby układ trójnawowy. Więźba. Nad prezbiterium więźba typu stolcowego, ze stolcem leżącym, składa się z 5 równo rozmieszczonych więzarów pełnych i 1 dodatkowego, niepełnego /bez belki więzarowej/, wciśniętego pomiędzy 1 i 2 od wsch. więzar pełny - dla podtrzymania sygnaturki; więźba jest usztywniona wiatrownicami w kształcie krzyży św. Andrzeja znajdującymi się w połaciach dachu pomiędzy każdą parą więzarów pełnych. Więźba kołkowana, belki ciosane, ze znakami ciesielskimi /2 belki więzarowe 1 i 2 od wschodu cięte piłą - czyli wymienione/./fot.9/ Nad nawą więźba typu wieszarowego /fot.10/, 5 więzarowa. Większość belek ciętych piłą, wszystkie elementy łączone na gwoździe i stalowe ściągi. Na krokwiach widoczne są nacięcia - ślady po dawnych złączach, świadczące o wtórnym użyciu budulca pozyskanego z wcześniejszej więźby. Pokrycie dachu kościoła z czerwonej dachówki karpiówki ułożonej na rzadkim łaceniu, czyli "w koronkę". Obudowa wejścia do podziemi murowana z cegły, otynkowana, pokryta dachem pulpitowym z papy. Podłogi drewniane we wszystkich pomieszczeniach w kościele. We wnętrzu kościoła większość desek o średniej szer. 20-25 cm, jedynie ubytki uzupełnione są deskami o szer. 12-14 cm. W podziemiach częściowo posadzka cementowa. Schody. W grubości muru zachodniej ściany nawy znajdują się dwie jednobiegowe, sklepione, z murowanymi stopniami klatki schodowe: jedna, z podestem górnym, z korytarza klasztornego na emporę organową, z drewnianymi stopnicami i druga prowadząca z empory na strych nad kościołem o stopniach niewykończonych. Drzwi - wszystkie konstrukcji deskowo-szpungowej, drzwi do podziemi i z korytarza klasztornego na emporę są jednoskrzydłowe, a wejściowe do kruchty, z kruchty do kościoła i z kruchty do klasztoru są dwuskrzydłowe i dodatkowo opierzane deskami o profilowanych krawędziach, ułożonymi w romboidalny wzór, z nabitymi gwoździami kowalskimi. Okna w kościele drewniane, pojedyncze, krosnowe, osadzone "przed węgarkiem"/który znajduje się w środku grubości ściany/, wąskie, wysokie z dominującym przez całą wysokość słupkiem, z od zewnątrz nałożonym półwałkiem;

okna dwudzielne, w nawie czternastokwaterowe, tylko w półkolistym zamknięciu okno wychodzące na wschód jest 10-kwaterowe, a pozostałe w prezbiterium okna są 12-kwaterowe. Ruchome są tylko pary skrzydeł /licząc od dołu/ 1 i 4 rzędu kwater w 1 od zach. prześle nawy i dolne kwatery w półkol. zamkn. prezbiterium

14. Kubatura 5885,7 m^3
z podziemiami, bez poddasza, oskarpowania i zakrystii przykościelnej

15. Powierzchnia użytkowa 266,3 m^2

16. Przeznaczenie pierwotne
kościół klasztorny

17. Użytkowanie obecne
kościół klasztorny

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

W l. 50-tych XX w.:
- remont dachów,
- założenia ogrzewania klimatyzacyjnego - nadmuch gorącego powietrza do prezbiterium,
- oczyszczenie polichromii we wnętrzu kościoła /wyk. Julian Więcek z Ostrowa/,

W 1982 r. założenia centralnego ogrzewania typu wodnego w kościele /kaloryfery przy ścianach/.
Naprawy dachów ograniczające się do wymiany uszkodzonych i uzupełnienia brakujących dachówek prowadzone są w zależności do potrzeb stale i systematycznie.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania fundamentów ogólnie prawdopodobnie zadawalający, aczkolwiek istniejące nad każdym otworem okiennym spękania sugerują złe posadowienie fundamentów; istotnie to było przyczyną dużych trudności budowlanych i stąd tak długi czas budowy kościoła /por. pt 12/ Widoczne obecnie spękania są stare, więc być może warunki gruntowe ustabilizowały się.
Stan zachowania ścian od zewnątrz dobry - ubytki tynków spowodowane podciąganiem wody są uzupełniane na bieżąco; wewnątrz na ścianach widoczne są wysolenia, obecnie wychodzące powyżej drewnianej boazerii, która sięga ok. 1 m wys. Istniejąca od zewnątrz izolacja p.wilgotnościowa pionowa nie zapobiega całkowicie podciąganiu wilgoci, a izolacji poziomej brak.
Stan zachowania sklepień oraz konstrukcji i pokrycia dachów ogólnie dobry. Jednakże pokrycie dachów wymaga stałego /prawie co roku/ uzupełniania.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Obiekt użytkowany jest prawidłowo i nie należy zmieniać użytkownika, a szczególnie sposobu użytkowania!
Nie należy wprowadzać do tej architektury żadnych zmian zarówno niszczących, zmieniających, czy zakłócających istniejący układ jak i nowych elementów dekoracyjnych. Bezwzględnie należy zachować istniejące wyposażenie i stolarkę drzwiową. W razie konieczności wymiany istniejącej stolarki okiennej na nową należy zachować: 1/wielkość otworów okiennych, 2/typ okien, 3/układ szczeblin i wielkość szyb, 4/typ oszklenia/zawsze szkło białe - nigdy witraż!/, 5/sposób osadzenia "przed węgarkiem; wskazane jest aby nowe okna były z oszkleniem podwójnym. Bezwzględnie zachować wystrój malarski wnętrza kościoła i układ podziemi wraz z istniejącą tam dekoracja malarską.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Rękopis, sygn. W-56 z Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, pag. 1 - 47./kronika konwentu ostrzesz/
2. Rękopis, sygn. W-35 z Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, pag. 237-241, 311-318.
3. Rękopis, sygn. W-33 z Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, pag. 518-525./kronika prowincji bern./
4. Akta, sygn. KA 4106 z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu.
5. Akta, sygn. KA 3869 z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu.
6. Akta, sygn. KA 15161, z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

22. Bibliografia

1/Fabisz P.Ks.,Kronika powiatu ostrzeszowskiego,Oleśnica 1855, s.8-10.
2/X.S./tanisław/ Ch./odyński/, Barnardyni w Polsce, w: Encyklopedia kościelna podług Teologicznej Encyklopedii Wetzera i Weltego, Warszawa 1873, t.II, s. 222.
3/S.Barącz, Pamiętnik zakonu WW.OO.Bernardynów w Polszcze, Lwów 1874, s. 316.
4/J.Kohte,Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Regierungsbezirks Posen, Berlin 1896, s.334,335, ^Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Posen^ t.III.
5/N.Golichowski,Przed nową epoką.Materiały do historii OO. Bernardynów w Polsce, Kraków 1899, s. 102.
6/ks.M.Perliński, Wspomnienia o mieście Ostrzeszowie bliższej jego i dalszej okolicy,Ostrzeszów 1920,s.31-3,85-88, 96, 107-115, 130-150.
7/ks.K.Kantak,Bernardyni polscy,Lwów 1933,t.II,s.103,105, 189-190, 457-458.
8/Katalog zabytków sztuki w Polsce, t.V województwo poznańskie pod red. Teresy Ruszczyńskiej i Anieli Sławskiej, z.17 powiat ostrzeszowski opracowali:Tadeusz Chrzanowski, Marian Kornecki,Jan Samek, Warszawa 1959, s.12-14.

ciąg dalszy bibliografii - wkładka 5

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Łucja Gajda
imię i nazwisko

zebranie materiału 1979-82

data wyk. karty maj 1985

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

Wkładki nr: 1,2,3,4

jed. W.A. Olsztyn z. 611/S
OZGraf. Z.P. Ostróda z. 373 n. 20 000

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 1

1. Miejscowość: O S T R Z E S Z Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ POBERNARDYNSKI, OB.SS.NAZARETANEK, P.W.MICHAŁA ARCHANIOŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Ciąg dalszy rubryk: 12. Autorzy, historia obiektu... .
13. Opis + fot. - zob. verte.

w wyniku procesu ze spadkobiercami Wojciecha Skąpskiego otrzymał 16 tyś. Zł.Pol./, ale ze wzgl. na trudności budowlane /"fundamenty były tak słabe, że cała struktura kościoła była naruszona"/. 1741 r.- za gwardiana Hiacyntego Świątkiewicza generalna odbudowa kościoła obejmująca:
- naprawę fundamentów,
- najprawdopodobniej założenie sklepienia w nawie,
- zapewne opilastrowanie wnętrza,
- malowanie wnętrza kościoła,
- pokrycie sklepień nawy i prezbiterium polichromią,
- wykonanie kompletu sprzętów: ołtarza głównego, organów, ambony, ołtarzy NMP i św. Amtoniego.

4.XI.1741 r. Elias Daniel Sommerfeld sufragan wrocławski dokonał konsekracji kościoła i ołtarzy.

1744 r. - pożar w prezbiterium /w wyniku gaszenia - zalania wodą uszkodzono sklepienie nad "małym chórkiem", czyli nad półkolistym zamknięciem prezbiterium, zniszczeniu uległa sygnaturka i polichromia ołtarza głównego/.

1752-1755 za gwardiana Mariana Głowackiego kolejny remont kościoła: pokrycie dachów dachówką, a pewnych części blachą miedzianą /sygnaturka/.

HISTORIA KRYPTY

Krypta istniała od początku istnienia murowanego kościoła pod prezbiterium /"pod ołtarzem głównym"/. W r. 1680 podczas konsekracji kościoła bp nadał

c. d. załącznik nr 2

RZUT. Kościół jednonawowy, z bardzo wydłużonym, prawie równym długości nawy, nieco węższym od niej, półkoliście zamkniętym prezbiterium, ze sklepionymi, znajdującymi się pod całą powierzchnią podziemiami, przykryty dachami dwuspadowymi. Nawa kościoła składa się z 4 jednakowych, prostokątnych przęseł, których szerokość /odpowiadająca azerokości nawy/ jest ok. 2,2 raza większa od ich długości, a prezbiterium dwuprzęsłowe z półkolistym zamknięciem posiada środkowe przęsło krótkie, a skrajne przęsło od strony nawy i półkoliste zamknięcie dłuższe. Półkoliste zamknięcie oddzielone jest od reszty prezbiterium kurtyną ołtarza głównego. W dolną część przestrzeni zaołtarzowej wbudowane jest murowane, sklepione, małe pomieszczenie w kształcie bardzo wąskiego, niskiego, poprzeczenie względem osi kościoła usytuowanego korytarzyka, dopasowanego do wygięcia ołtarza za którym się znajduje; ob. jest to składzik, a wejście do niego prowadzi przez lewą bramkę ołtarza. Górna część przestrzeni zaołtarzowej, znacznie większa, wypełniająca półkoliste zamknięcie pełniła rolę chóru zakonnego /ob. oratorium to nazywane jest chórkiem nowicjackim/. W górnej części zachodniego przęsła nawy /ok. 2/3 wysokości/ znajduje się empora organowa, a w zabudowanej przestrzeni podemporowej znajduje się kruchta, stanowiąca zarazem przedsionek prowadzący do korytarza klasztornego w skrzydle przynawowym.

BRYŁA. Przesklepione od góry przestrzenie nawy i prezbiterium oddzielone są od siebie ścianą tęczową, w której wycięta jest bardzo wąska, wysoka, smukła arkada tęczowa, do znacznej wysokości obustronnie opracowana architektonicznie i zamknięta od góry łukiem półpełnym o podwyższonej strzałce. Proporcje wnętrza kościoła bardzo smukłe - stosunek długości do szerokości, do wysokości w nawie jest następujący: 15,5 : 8,7 : ok.13,4, a w prezbiterium: 15,55 : 7,1 : ok. 13,1, natomiast wnętrze podziemi jest bardzo niskie o przysadzistych proporcjach.

ELEWACJE. Bryła kościoła od zewnątrz oskarpowana; ściany gładkie, zwieńczone gzymsem podokapowym, poniżej którego znajduje się przepaska w kształcie półwałka, jedynie zachodnia elewacja zwieńczona jest trójkątnym szczytem, bardzo skromnym. Kościół bezfasadowy. Zachodnia elewacja kościoła członowana jest parą bardzo płytkich, a wysokich skarp, tworzących jej trójosiowy podział; skarpy te wnikając stopniowo w płaszczyznę ściany poniżej gzymsu podokapowego, przechodzą jak gdyby pod tymże gzymsem w murze i ponad nim są kontynuowane w dwóch pionowych, dość płaskich słupkach szczytu; dodatkowo środkowa oś tej elewacji jest zaakcentowana drzwiami wejściowymi do podziemi, kwadratowym oknem kruchty, a wyżej głęboką, szeroką, półkoliście od góry zamkniętą blendą, wyżej małym okienkiem doświetlającym klatkę schodową prowadzącą na poddasze nad kościołem, a w szczycie analogicznym /do dwóch istniejących/ trzecim słupkiem, który dochodząc do wierzchołka szczytu, tworzy wypiętrzenie w formie kostki, które zwieńczone jest krzyżem. Analogicznym wypiętrzeniem i zwieńczeniem zakończony jest przeciwległy - wschodni wierzchołek nawy.

Wkładkę założył: Łucja Gajda, V. 1984 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ KALISZ

Wzór ODZ 1978 r.

ZGraf. WSRS Biskupiec zam. 1402 nakł. 20.000 szt. 07.07.82 r.

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 5

Fot. 6

Fot. 7

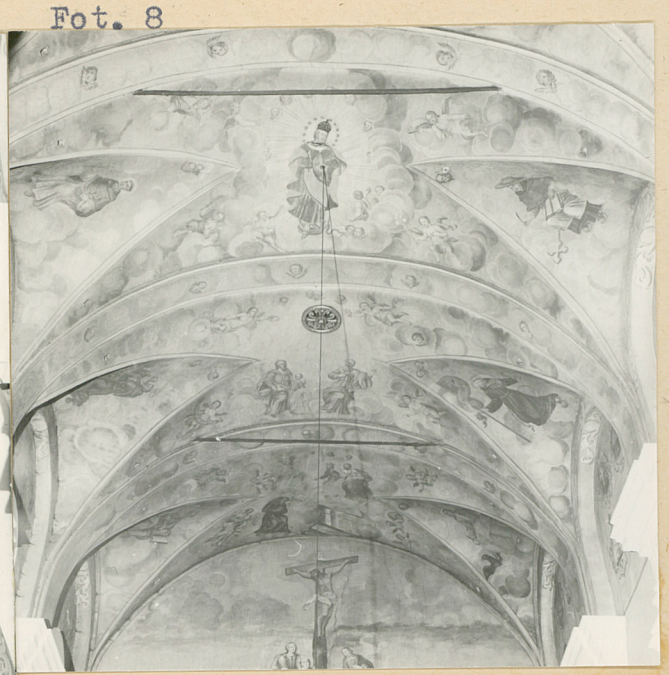

Fot. 8

Fot. 9

Fot. 10

1 Miejscowość: OSTRZESZÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie): KOŚCIÓŁ POBERNARDYNSKI, OB. SS.NA-ZARETANEK, P.W.MICHAŁA ARCHANIOŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Ciąg dalszy rubryk: 12. Autorzy, historia obiektu, 13. Opis + fot. - zob. verte

c.d. historia

uroczysty dokument pochówku w kościele.

1743 r. - gwardian Bernardyn Gałecki w "sklepionej sepulkturze", czyli w krypcie sprawił ołtarz. Ponieważ istniejąca krypta okazała się ciasną i nie mogła służyć do odprawiania mszy za zmarłych, więc w roku 1763 przebudowano ją u fundacji syndyka konwentu Józefata Tomickiego z Tomic - znacznie ją powiększono i dano nowy ołtarz /tj. prawdopodobnie dobudowano część pod nawą/.

HISTORIA PO KASACIE

X.1833 r. asesor regencyjny Trotschel w sprawozdaniu przekazanym naczelnemu prezesowi Wielkiego Księstwa Poznań. - Flottwelowi proponował nie oddawać kościoła żadnej z gmin wyznaniowych w Ostrzeszowie, ale sprzedać budowlę na rozbiórkę /to nie doszło do skutku/.

26.VIII.1834 r. - kasata mienia klasztornego - Flottwel poinformował rząd o rozporządzeniu majątkiem klasztornym w Ostrzeszowie.

Od r. 1838 - kościół pobernardyński był kościołem filialnym parafialnego w Ostrzeszowie.

Na pocz. XX w. w kościele jeszcze istniały organy; nie wiadomo kiedy i w jakich okolicznościach zniknęły z kościoła - do chwili obecnej nie są zastąpione innymi.

c.d. załącznik nr 3

Elewacja południowa odzwierciedla za pomocą skarp podział wnętrza na przęsła. Wszystkie skarpy przyścienne zakończone są pulpitowo, a skarpy narożne zakończone są wycinkiem stożka. Skarpy nawy są jednouskokowe, płytkie, smukłe, na wysokich ponad 2 m cokołach, sięgają do ok. 2/3 wysokości ściany - tj. dochodzą do poziomu nieco poniżej początków krzywizn półkolistych zamknięć otworów okiennych. Skarpy przy prezbiterium czterouskokowe, głębsze, masywniejsze, ustawione na niskim ok. 0,7 m cokole, który jest zarazem cokołem ściany; wyższe od skarp nawy, sięgają do wysokości linii wierzchołków zamknięć otworów okiennych; skarpy przy półkolistym zamknięciu prezbiterium są coraz głębsze, a najgłębsza z nich wychodząca w kierunku południowo-wschodnim głębokością jest równa prawie swej wysokości. Sciany prezbiterium posiadają drugi, wysoki, sięgający do ok. 0,5 m poniżej parapetów okiennych cokół, który przy półkolistym zamknięciu od wschodu nie jest dopasowany do jego krzywizny, ale tworzy prostą ścianę. Główne, a zarazem jedyne wejście z zewnątrz do kościoła umieszczone jest w skrajnym, zachodnim przęśle nawy i dodatkowo zsunięte jest z jego osi w kierunku wschodnim. Otwór wejściowy niski, lekko rozglifiony, zamknięty od góry łukiem odcinkowym, wypełniony prostokątnymi drzwiami, ujęty jest w nieco większą oprawę architektoniczną, która składa się z fragmentu gzymsu, wygierowanego ponad dwoma pionowymi pasami ujmującymi ościeża; pasy te wraz z wygierowaniami gzymsu tworzą pseudopilastry; poniżej gzymsu i utworzonych z jego wygierowań kapiteli pseudopilastrów przeprowadzona jest przepaska o profilu astragalu /półwałek + listewka/. Ponad pseudopilastrami ustawione są płonące wazony, do połowy swej objętości zatopione w tynku ściany. Na gzyms portalu nałożone jest zadaszenie - pulpit z cegły położonej na płasko. Z prawej strony portalu w najbliższej skarpie znajduje się mała, sklepiona konchą wnęka, mieszcząca w dolnej części zagłębioną misę kropielnicy /ob. misa zamurowana/.

6. WNĘTRZE. Ściany lateralne nawy i prezbiterium /z wyjątkiem półkolistego zamknięcia/ członowane są ustawionymi na postumentach, zdwojonymi, a przy półkolistym zamknięciu strojonymi pilastrami, z nałożonymi nań lekko wyłamanymi fragmentami pełnego belkowania. Znad wyłamanych na wierzchnimi pilastrami części fragmentów belkowań wyrastają pojedyncze, płaskie gurty podtrzymujące sklepienie kolebkowe z lunetami /gurt przy półkolistym zamknięciu prezbiterium zdwojony/. Wysklepek każdej lunety ostrym dziobem wcina się w kolebkę sklepienia do 3/8 jego rozpiętości, a z drugiej strony swoją pachą oparty jest na przyściennym gurcie tzw. tarczowym, który założony jest na łuku półpełnym o podwyższonej strzałce i oparty na fragmentach belkowań nad spodnimi pilastrami. Identycznymi zwielokrotnionymi pilastrami obłożone są obustronnie ościeża arkady tęczowej. Pilastry członujące ściany są typu toskańskiego /z tą różnicą, że spodni pilaster posiada bazę zredukowaną do samego plintusa/. Ściana oddzielająca wnętrze nawy od kruchty - gładka, bez podziałów architek-

Wkładkę założył: Łucja Gajda V. 1985 (imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ Kalisz

Fot. 11

Fot. 12

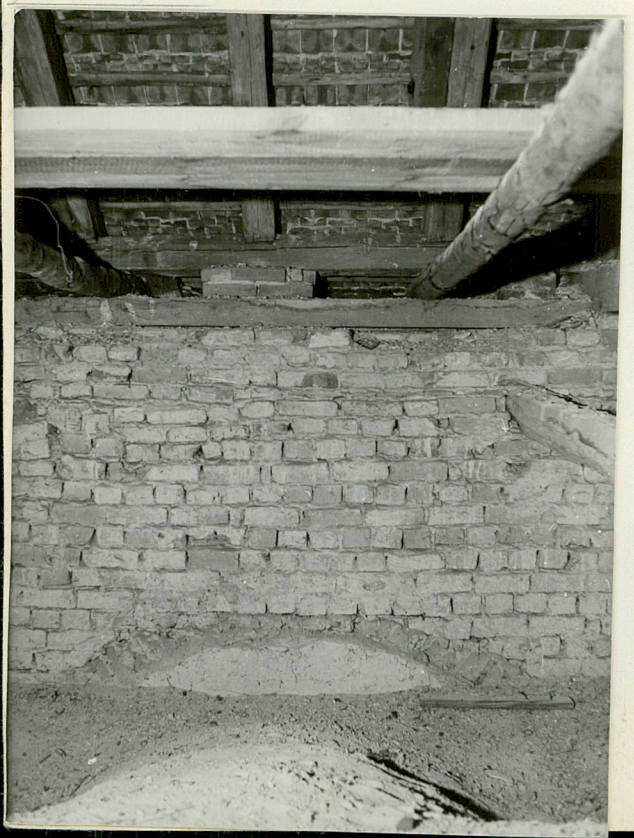

Fot. 13

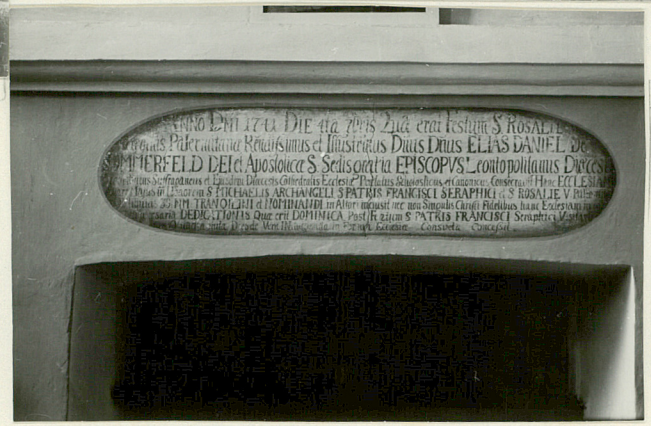

Fot. 15

Fot. 17

Fot. 14

Fot. 16

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 3

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
O S T R Z E S Z Ó W	KOŚCIÓŁ POBERNARDYŃSKI, Ob. SS. NAZARETANEK, P.W.MICHAŁA ARCHANIOŁA	Ciąg dalszy rubryk: 12. Autorzy, historia obiektu, 13. Opis + fot. - zob. verte

c.d. historia

Od r. 1933 do II wojny światowej i ponownie od roku 1945 kościół jest świątynią klasztorną Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu.

tonicznych, zwieńczona wysokim, ale płaskim gzymsem, ponad którym znajduje się balustrada empory, nieco cofnięta wzgl. lica ściany, z wysuniętym parapetem. Kruchta wbudowana w dolną część zachodniego przęsła nawy - niska, wydłużona, za sklepieniem stanowiącym ok. 2/5 wysokości wnętrza. Na osi wzdłużnej kruchty, w południowej ścianie znajduje się wejście prowadzące doń z dziedzińca, a w pn. ścianie znajduje się wejście do klasztoru. Na osi poprzecznej we wschodniej ścianie znajduje się wejście do kościoła, a naprzeciw w ścianie zach. znajduje się kwadratowy otwór okienny. Wschodnia ściana członowana jest 2 symetrycznie względem wejścia do nawy usytuowanymi wnękami, zamkniętymi od góry odcinkowo, a dołem dochodzącymi aż do poziomu podłogi; analogiczna wnęka znajduje się w południowej części zachodniej ściany kruchty. WNĘTRZE PODZIEMI kościoła składa się z części podnawowej i podprezbiterialnej. Część pod nawą podzielona jest poprzecznie rzędami podpór, na 4 przęsła, z których każde przykryte jest kolebką; każdy rząd podpór przepruty jest 3 arkadami, a utworzone przez to 2 filary sugerują układ trójnawowy. Przestrzeń pod prezbiterium składa się z części wschodniej i zachodniej; zachodnią część stanowi wąski, przesklepiony korytarz, do którego od półn. przylega prostokątne pomieszczenie /kotłownia ogrzewania d. gorącym powietrzem/, a w analogicznym pomieszczeniu od pd. zgromadzono resztki trumien ze szczątkami niegdyś pochowanych tutaj osób i zamurowano; wschodnia część pod prezbiterium to szerokie i bardzo niskie pomieszczenie, ob. magazyn opału. Sklepienia podziemi w części podnawowej, w środkowej amfiladzie przejść, w pierwszych 3 od zach. przęsłach i częściowo ściany są polichromowane.

7. WYPOSAŻENIE. Ołtarz główny, architektoniczny /1741 r./ z obrazami: Najświętszej Rodziny i Matki Boskiej Częstochowskiej /na zasuwie/, w górnej kondygnacji z obrazem Michała Archanioła, i z rzeźbami śś. Bernardyna i Jana Kapistrana /1743 r./. Dwa ołtarze boczne: 1/z obrazami Matki Boskiej i św. Jacka w zwieńczeniu, 2/ z obrazami św. Antoniego i św. Tomasza w zwieńczeniu/- oba powstały w 1741 roku, drewn., polichr., pozłoczone w r. 1743/. Ambona /1741r/ przywieszona do drugiego od wschodu pilastra w północnej ścianie nawy, na planie 5-boku wyciętego z 8-boku. Nagrobek Jerzego Floriana Karsznickiego, stolnika wieluńskiego h. Jastrzębiec /zm. 1742 r./ i jego żon Barbary z Drohojowskich i Ludwiki z Iwańskich, z bogatą dekoracją stiukową, z rzeźbami alegorycznymi, podtrzymywany przez Chronosa, w górnej kondygnacji owalny portret zmarłego /przy drugim od wsch. pilastrze w południowej ścianie nawy/. Epitafium Tomasza Karsznickiego /zm. 1709 r./ i jego żony Marianny z Uleskich oraz sześciu synów: Andrzeja, Stanisława, Jana, Jerzego, Franciszka i Józefa. Balaski neogotyckie, dostawione do łuku tęczowego od strony nawy z dwuskrzydłowymi drzwiczkami na osi, otwieranymi do wnętrza prezbiterium.

8. INSTALACJE. Elektryczna, ogrzewcza - c.o. wodne.

Wkładkę założył: Łucja Gajda, V.1985 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ Kalisz

Wzór ODZ 1978 r.

WNĘTRZE PODZIEMI

Fot. 22

Fot. 18

Fot. 19

Fot. 20

Fot. 21

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 4

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
O S T R Z E S Z Ó W	KOŚCIÓŁ POBERNARDYŃSKI, OB. SS. NAZARETANEK P.W. MICHAŁA ARCHANIOŁA	Spis fotografii

1. Widok ogólny kościoła od strony miasta. Neg. nr
2. Rzut kościoła i klasztoru - reprodukcja z ozalidu znajdującego się w archiwum WKZ z Poznaniu. Nr neeg.
3. Wnętrze kościoła - widok w kierunku ku prezbiterium. Neg. nr
4. Wnętrze kościoła - widok z prezbiterium na nawę. Neg. nr
5. Fragment pilastra członującego ścianę - kapitel pilastra wraz z nałożonym fragmentem pełnego balkowania. Neg. nr
6. Sklepienie nawy kościoła. Neg. nr
7. Zachodnia elewacja kościoła - widok z ogrodu klasztornego. Neg. nr
8. Sklepienie prezbiterium kościoła. Neg. nr
9. Fragment południowej elewacji kościoła - widok bardzo charakterystycznej dla bryły tego obiektu skarpy przy zamknięciu prezbiterium. Neg. nr
10. Wnętrze kruchty wbudowanej w dolną część zachodniego przęsła nawy. Neg. nr
11. Widok południowej i częściowo zachodniej elewacji kościoła. Neg. nr
12. Ponad sklepieniem nad nawą widoczne są ślady po wcześniejszym sklepieniu - fragment otynkowanej ściany tarczowej lunety pierwotnego sklepienia i resztki tej lunety. Neg. nr
13. Fragment południowej elewacji kościoła - portal - główne wejście do kościoła. Neg. nr
14. Sygnatura przy końcu kalenicy nad prezbiterium. Neg. nr
15. Tablica upamiętniająca dzień konsekracji kościoła i jego ołtarzy - nad wejściem w nawie. Neg. nr
16. Więźba dachowa nad nawą kościoła. Neg. nr
17. Więźba dachowa nad prezbiterium kościoła. Neg. nr
18. Podziemia kościoła - widok ściany południowej w pierwszym od zachodu przęsłe pod nawą. Neg. nr
19. Podziemia kościoła - fragment podłucza jednego z wielu arkadowych przejść w części pod nawą. Neg. nr
20. Podziemia kościoła - wąski korytarz w zachodniej części pod prezbiterium. Neg. nr
21. Podziemia kościoła - część pod nawą - widok jednego z filarów. Neg. nr
22. Podziemia kościoła - część pod nawą - widok środkowej archiwolty w pierwszym przęśle od zachodu wraz z fragmentem lunety sklepienia kolebkowego. Neg. nr

Wkładkę założył: Łucja Gajda V. 1985
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ Kalisz

Wzór ODZ 1978 r.